

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 3656/29.03.2012
MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI

CLASA PREGĂTITOARE

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

*Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. 3656/29.03.2012*

București, 2012

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Educație pentru societate* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa pregătitoare din învățământul primar. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1-2 ore/săptămână, pe durata unui an școlar.

Prezenta programă școlară a fost elaborată potrivit prevederilor Legii educației naționale nr. 1/2011, care în art. 68, alin (4), precizează: *Curriculumul pentru clasele pregătitoare urmărește dezvoltarea fizică, socio-emoțională, cognitivă a limbajului și comunicării, precum și dezvoltarea capacităților și a atitudinilor în învățare, asigurând totodată punțile către dezvoltarea celor 8 competențe cheie*. De asemenea, programa școlară ține cont de prevederile Curriculumului pentru învățământul preșcolar (3-6/7 ani), aprobat prin OMECT nr. 5233/01.09.2008, în scopul asigurării coerenței dezvoltării curriculare între nivelurile sistemului de învățământ.

În elaborarea prezentei oferte curriculare au fost valorificate și recomandările următoarelor documente internaționale:

- Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC);
- Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul al XXI-lea.

Considerat un pilon fundamental al educației de către Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul al XXI-lea, *a învăța să trăiești împreună cu ceilalți* răspunde exigențelor educației de împlinire umană. Programa școlară a disciplinei *Educație pentru societate* are ca finalitate integrarea copiilor în colectivitate, prin:

- aplicarea normelor de conduită necesare în diferite contexte de viață;
- alfabetizarea moral-civică a copiilor;
- dezvoltarea unor atitudini pozitive față de propria persoană și față de ceilalți.

În acord cu finalitatea urmărită prin studiul acestei discipline, învățarea vizează interiorizarea normelor de conduită, manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic pornind de la contextele firești de viață și de la grupurile de apartenență din care fac parte copiii la această vârstă. Abordarea *Educației pentru societate* combină elemente de geografie locală și istorie familială și comunitară, subsumându-le în același timp unor elemente de educație civică.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Recomandări privind conținuturile și sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, deprinderi și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele disciplinei *Educație pentru societate*, dezvoltate pentru ciclul achizițiilor fundamentale. Acestea reflectă necesitatea de acomodare a copiilor la cerințele sistemului școlar și de alfabetizare moral-civică pentru integrarea în comunitate.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora.

Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare. Exemplele de activități de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. În acest sens, sunt propuse diferite tipuri de activități de învățare, care valorifică experiența concretă a elevului și care pot fi integrate strategiilor didactice propuse.

Recomandările privind conținuturile și sugestiile metodologice includ: conținuturi ale învățării, strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea demersului didactic și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și particularitățile de vârstă ale elevilor.

Elementele marcate prin asterisc (*) și corp de literă italic se adresează claselor ai căror elevi studiază disciplina *Educație pentru societate* într-un buget de timp de 2 ore/săptămână.

Programa se adresează atât cadrelor didactice cât și potențialilor autori de ghiduri/auxiliare curriculare. Activitatea didactică, precum și elaborarea ghidurilor/auxiliarelor curriculare trebuie precedate de lectura integrală a programei școlare.

Competențe generale

- 1. Aplicarea unor norme elementare de conduită în viața cotidiană**
- 2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut**
- 3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate**

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Aplicarea unor norme elementare de conduită în viața cotidiană

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei pregătitoare vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei pregătitoare se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
1.1. Identificarea unor norme elementare de conduită în contexte familiare	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a regulilor de politețe, precum și a unor norme elementare de conduită în contexte familiare copiilor (la școală, în familie, pe stradă, în mijloacele de transport în comun, în sala de spectacole, în excursie, la muzeu, în raport cu mediul înconjurător/natural) - exerciții de recunoaștere a respectării/încălțării regulilor de politețe precum și a unor norme elementare de conduită care fac apel la contexte familiare copiilor (de exemplu, întâmplări prezentate în povești, desene animate, observarea și descrierea unor comportamente ale copiilor și ale adulților) - audierea unor cântece cu tematică specifică, precum și a unor poezii care prezintă reguli de politețe - discutarea în grupuri mici a unor proverbe care ilustrează comportamente acceptate în societate
1.2. Punerea în practică a unor norme elementare de conduită în contexte familiare	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții prin care copilul se prezintă și îi prezintă pe membrii familiei - realizarea unor jocuri de rol pe diferite teme (care implică relații cu colegii, profesorii, părinții, prietenii etc.) în care sunt utilizate regulile de politețe și folosirea pronumelui de politețe - simularea unor situații, în contexte familiare, care presupun respectarea normelor de conduită (de exemplu: la școală, în familie, pe stradă, în mijloacele de transport în comun, în sala de spectacole, în excursie, la muzeu, în raport cu mediul înconjurător/natural etc.) - exerciții de apreciere a propriei conduite, în raport cu normele de comportare, în contexte familiare
1.3. Identificarea unor elemente relevante pentru identitatea copilului (localitatea natală/localitatea în care locuiește)	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de familiarizare cu numele localității natale/localității în care locuiește, al țării - exerciții de prezentare a localității în care trăiește și a domiciliului - realizarea unor schițe/desene ale drumului pe care îl parcurge copilul de acasă la școală - vizionarea unor filme pentru familiarizarea cu elemente locale ale comunității în care locuiește, cu tradițiile locale - realizarea unor colaje cu imagini, fotografii ale localității de domiciliu

2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei pregătitoare vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei pregătitoare se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
2.1. Recunoașterea unor deprinderi de comportament moral-civic în grupurile de apartenență	<ul style="list-style-type: none"> - lecturi după imagine pentru identificarea unor ipostaze în grupurile de apartenență – <i>Exemplu:</i> în vizită, la joacă, în excursie și a unor norme de comportament moral-civic adecvate acestora - recunoașterea unor comportamente bazate pe respect/lipsă de respect, cinste/necinste, sinceritate/minciună, grijă/neglijență față de sine și față de ceilalți, față de lucrurile încredințate, făcând apel la: observarea și descrierea unor comportamente ale copiilor și ale adulților, povești, desene animate, imagini date etc. - dramatizarea unor povestiri cu conținut moral-civic, cunoscute de copii - audiții muzicale/literare, vizionarea unor filme inspirate din povești care ilustrează comportamente moral-civice

2.2. Aplicarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte familiare	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol care presupun îndeplinirea unor roluri și responsabilități în grupurile de apartenență, acceptarea și oferirea de sprijin - exerciții de promovare a unor comportamente moral-civice pozitive în paralel cu exerciții de asumare a responsabilității pentru propriile greșeli – <i>Exemplu:</i> jocuri tematice „Așa da/Așa nu” - exerciții de manifestare a acordului/dezacordului față de comportamente bazate pe respect/lipsă de respect, cinste/necinste, sinceritate/minciună, grijă/neglijență față de sine și față de ceilalți, față de lucrurile încredințate - discutarea unor exemple de comportament moral-civic demne de urmat din povești, poezii, desene animate și din viața reală - discutarea urmărilor pozitive și negative ale diferitelor acte de comportament asupra propriei persoane și asupra celorlalți
--	---

3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei pregătitoare vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei pregătitoare se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
3.1. Relaționarea pozitivă cu alți membri ai grupului de apartenență, în rezolvarea unor sarcini simple de lucru	<ul style="list-style-type: none"> - discutarea unor exemple de relaționare pozitivă și participare în grupurile din care fac parte, pe baza utilizării de povestiri, imagini, filme etc. - rezolvarea unor sarcini simple de lucru, în cadrul clasei de elevi, manifestând comportamente bazate pe respect, încredere, sinceritate, toleranță, grijă față de sine și față de ceilalți - utilizarea unor povestiri, imagini, filme care stimulează relaționarea pozitivă cu copiii provenind din grupuri etnice, culturale, sociale diferite - realizarea unui „barometru al emoțiilor” pentru o zi/activitate, în care să se consemneze starea de spirit la început, pe parcurs și la sfârșit - exerciții de explicare a unor stări afective pozitive/negative – <i>Exemplu:</i> „Astăzi sunt fericit/supărat pentru că ...”
3.2. Participarea la acțiunile grupului de apartenență, dovedind disponibilitate	<ul style="list-style-type: none"> - lectură după imagini pentru identificarea unor roluri/responsabilități în grupurile de apartenență - exersarea unor roluri și a unor responsabilități specifice în grupurile de apartenență - implicarea în jocuri care presupun manifestarea disponibilității pentru cooperare și acțiune - participarea la proiectele propuse de educator - exerciții de gestionare a resurselor de care dispune (materiale, de timp) în efectuarea unor sarcini de lucru date
*3.3. Participarea la proiecte simple cu conținut moral-civic în cadrul comunității locale	<ul style="list-style-type: none"> - implicarea în proiecte simple, pe diferite teme cu conținut moral-civic - participarea la activități tradiționale din comunitatea locală, incluse în proiectul propus de educator - participarea la activități de ocrotire a mediului apropiat, incluse în proiectul propus de educator

Recomandări privind conținuturile și sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina *Educație pentru societate* urmărește să asigure orientarea activității cadrului didactic spre formarea la elevi a competențelor specifice domeniului. În același timp, programa are în vedere posibilitatea adecvării demersului didactic la diferite contexte de învățare și grupuri de copii. Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă.

Conținuturi utilizate pentru dezvoltarea competențelor specifice

Lista conținuturilor învățării este prezentată mai jos.

Norme de conduită în societate

- Reguli de politețe: formule de salut, formule de adresare și de mulțumire, reguli elementare în conversație
- Norme de conduită în contexte familiare: la școală, în familie, pe stradă, în mijloacele de transport în comun, în sala de spectacole, în excursie, la muzeu, în raport cu mediul înconjurător/natural etc.

Comportamente moral-civice

- Comportamente moral-civice bazate pe respect față de sine și față de ceilalți, cinste, sinceritate, grijă față de sine și față de ceilalți, față de lucrurile încredințate *versus*
- Comportamente bazate pe lipsă de respect, necinste, lipsă de sinceritate/minciună, neglijență față de sine și față de ceilalți, față de lucrurile încredințate

Grupuri de apartenență

- Familia (membri, relații între membri, roluri în familie)
- Grupul de învățare (relații, reguli)
- Grupul de prieteni (relații, reguli)

Locul de apartenență

- Localitatea, domiciliul
- Tradiții locale

Strategii didactice

Ca educație pentru integrarea în colectivitate, disciplina are un accentuat caracter practic-aplicativ și presupune respectarea unor exigențe ale învățării durabile, printre care:

- utilizarea unor strategii didactice care permit alternarea formelor de activitate (individuală, în perechi și în grup) și care pun accent pe abordări flexibile și parcursuri diferențiate;
- utilizarea unor metode active, care contribuie la dezvoltarea capacității de comunicare, la crearea unui cadru educațional care:
 - încurajează interacțiunea pozitivă, motivarea și angajarea copilului în procesul de participare și cooperare în grupurile de apartenență;
 - oferă exemple de urmat și de promovat în aplicarea normelor elementare de conduită, a unor comportamente moral-civice.

Se va urmări învățarea prin descoperire realizată în contexte familiare copilului (de exemplu, prin utilizarea unor imagini din povestiri sau din viața reală care ilustrează reguli de politețe, comportamente moral-civice, asumarea de roluri/responsabilități în cadrul grupurilor de apartenență). De asemenea, conversația euristică bazată pe un dialog dinamic cu elevii clasei poate fi folosită pentru analizarea unor aspecte de relaționare a copilului la colectivitate sau la spațiul de apartenență (de exemplu, identificarea conduitei, a comportamentelor acceptate în societate, a trăirilor personale în raport cu grupurile de apartenență, a unor elemente specifice spațiului de apartenență).

Crearea unor contexte dilematice simple, în care elevii sunt solicitați să caute soluții poate contribui la înțelegerea firească a necesității unor comportamente sociale (de exemplu, „Ce faci dacă...?, Cum poți să fii de ajutor în situația ...?”). La aceasta poate contribui jocul de rol bazat pe empatie, vizând: formarea și exersarea unor deprinderi de conduită civilizată; dezvoltarea capacităților cognitive, afective și volitive ale copiilor; asimilarea unor modele de relații interpersonale, manifestarea creativității (de exemplu, jocuri de rol în grupurile de apartenență, cu tema: „Cum mă comport în familie?/cu ceilalți copii din clasă/pe stradă?”). Relevantă aici poate fi și dramatizarea care, prin transpunerea scenică a conținutului unor povestiri sau a unor fapte de viață, adaptate la particularitățile de vârstă ale elevilor, creează situații noi și concrete de învățare, prin implicarea unor elemente de creativitate artistică.

O strategie cu valențe formative deosebite este proiectul. Proiectele pot avea diferite teme, adecvate vârstei elevilor, care se pot referi la:

- comportamente moral-civice, de exemplu, „Călătorii în lumea poveștilor” (realizarea unei culegeri de povești create și ilustrate de copii, cu tematică moral-civică);
- clasă, de exemplu, „Clasa mea e ca o floare”; „Jurnalul clasei mele, în imagini” (realizarea unui jurnal săptămânal/bilunar/lunar al clasei care consemnează evenimente valorizate de copii);
- școală, de exemplu, „Să ocrotim florile din școală”;
- tradiții locale, de exemplu, „Tradiții și obiceiuri din zona în care locuiesc”.

Rezultatele proiectelor pot fi:

- o culegere de povești create și ilustrate de copii;
- o clasă „prietenoasă”, prin decorarea acesteia;
- un jurnal al clasei;
- o școală „prietenoasă”, cu plante ocrotite de copii;
- o expoziție etc.

Aplicarea acestor strategii de învățare facilitează exersarea componentelor cognitive, valorice și acționale ale normelor de conduită, ale comportamentului moral-civic și ale cooperării în grup. În acest sens, valoarea lor formativă poate fi sporită de aspecte cum sunt:

- utilizarea suporturilor intuitive;
- audiții muzicale cu tematică specifică;
- ilustrarea prin proverbe a unor comportamente acceptate în societate (de exemplu, „Ce ție nu-ți place altuia nu-i face”, „Graba strică treaba”);
- valorificarea efectelor benefice ale conduitei ludice.

De asemenea, este necesar ca strategiile de lucru cu copiii să țină seama de experiența lor la această vârstă și să permită valorizarea pozitivă a acestei experiențe.

Educația copiilor pentru integrarea în colectivitate/societate este un demers complex și îndelungat. Este necesar ca acest demers derulat în context formal, în cadrul școlii, să fie susținut prin activități complementare (inclusiv cu implicarea părinților), realizate în contexte nonformale și informale, care pot valorifica, în sens creativ și constructiv, experiența copilului. Astfel de activități sunt:

- vizitele la muzee, importante nu doar prin conținutul cu valoare educațională pe care îl oferă copiilor, ci și prin cadrul asigurat pentru exersarea deprinderilor de comportare (fie în cadrul grupului de colegi, fie în relație cu alți vizitatori sau cu personalul muzeului);
- excursiile, contexte care oferă experiențe noi de învățare pe diferite planuri: cognitiv (prin posibilitatea de a descoperi locuri, tradiții, obiceiuri noi și de îmbogățire a sferei de reprezentări a copiilor despre localitatea natală/localitatea în care locuiește); relațional (prin interacțiunea cu colegii în contexte extrașcolare); acțional (prin oferirea de noi contexte de utilizare a conduitelor, comportamentelor moral-civice);
- spectacolele de teatru, adecvate vârstei copiilor, care transmit mesaje referitoare la modele de conduită, de comportamente moral-civice, bazate pe valori autentice; de asemenea, vizionarea spectacolelor de teatru facilitează realizarea dramatizării, ca metodă didactică ce poate fi aplicată în sala de clasă;
- serbări, ca modalități de exprimare creativă a copiilor;
- parteneriate cu alte clase din școală sau din alte școli în scopul realizării unor proiecte simple cu conținut moral-civic.

Proiectarea activității didactice

Proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare începe cu lectura personalizată a programei școlare. Pentru ciclul curricular al achizițiilor fundamentale, lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la activități de învățare de la acestea din urmă la conținuturi. Este important să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (sunt identificate, în acest fel, competențe de format în cadrul respectivei unități);
- Cum voi face? (sunt determinate activitățile de învățare);
- Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate conținuturi);
- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele);
- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare).

Competențele generale sunt aceleași pentru ciclul curricular al achizițiilor fundamentale.

Competențele specifice sunt ale clasei pregătitoare, fiind etape în formarea competențelor generale prevăzute pentru ciclul curricular al achizițiilor fundamentale. Activitățile de învățare constituie modalitățile

de organizare a activității didactice care asigură realizarea competențelor specifice prevăzute pentru clasa pregătitoare. Conținuturile reprezintă mijloacele informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor propuse (scopul activității educaționale), prin utilizarea diferitelor activități de învățare. Resursele cuprind acele elemente care asigură cadrul necesar pentru buna desfășurare a activităților de învățare (de exemplu, tipuri de interacțiuni ale resurselor umane, mijloace de învățământ, alocarea de timp). Instrumentele de evaluare trebuie să asigure evidențierea progresului înregistrat de fiecare copil în raport cu el însuși pe parcursul dobândirii competențelor prevăzute de programă.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. Este necesar ca rolul evaluării să fie considerat din dublă perspectivă: pe de o parte, din perspectiva asigurării calității învățării și, pe de altă parte, din perspectiva ameliorării proiectării activității didactice. La disciplina *Educație pentru societate* sunt recomandate cu prioritate metode moderne de evaluare, așa cum sunt: observarea sistematică a comportamentului elevilor (cu accent pe componente relaționale și acționale de comportament), realizarea unui „barometru al emoțiilor” pentru o zi/activitate; realizarea unui jurnal al clasei care consemnează evenimente valorizate de copii; autoevaluarea.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către copii în contexte non-formale sau informale. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.